
**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА.
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

УДК 342.413

О.І. Косілова,кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національної академії Служби безпеки України,
м. Київ, Україна**ВИБОРЧА СИСТЕМА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ
БЕЗПЕКИ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Стаття присвячена проблемі реформування виборчої системи в Україні в умовах гібридної війни з Російською Федерацією. Проаналізовано типи виборчих систем, які застосовуються на виборах до органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні, їх переваги та недоліки. Виявлено потенційні загрози політичній безпеці держави під час виборів. Визначено найбільш оптимальний тип виборчої системи, який доцільно було б застосовувати під час парламентських виборів у 2019 році для забезпечення політичної стабільності та безпеки.

Ключові слова: політична безпека, національна безпека, демократія, інститут виборів, виборча система, політична стабільність, загроза політичній безпеці.

Стаття посвящена проблеме реформирования избирательной системы в Украине в условиях гибридной войны с Российской Федерацией. Анализируются типы избирательных систем, которые используются на выборах в органы государственной власти и органы местного самоуправления в Украине, их преимущества и недостатки. Выявлены потенциальные угрозы политической безопасности во время выборов. Определен наиболее подходящий тип избирательной системы, который следовало бы применять во время парламентских выборов в 2019 году для обеспечения политической стабильности и безопасности.

Ключевые слова: политическая безопасность, национальная безопасность, демократия, институт выборов, избирательная система, политическая стабильность, угроза политической безопасности.

За умови дотримання базових принципів виборів (загальних, рівних, прямих, періодичних, при таємному голосуванні) будь-яка виборча система є допустимою.

*З Кодексу належної етики у виборчих справах
Венеціанської комісії*

Особливого значення для сучасної України набуває проблема політичної стабільності, що безпосередньо пов'язана з виборністю державних органів. Саме періодична виборність і потенційна змінюваність вищих посадовців держави за результатами політичної конкуренції на вільних і чесних виборах, публічна і

вільна діяльність політичної опозиції забезпечують дієвий контроль діяльності державної влади і обмежують можливості різних зловживань владою. Інститут виборів є не лише засобом легітимізації політичної влади в державі, а й індикатором політичної безпеки та політичної стабільності. Стійкість самого інституту виборів безпосередньо впливає на політичну стабільність. Часто змінюваний порядок проведення виборчих процедур знижує легітимність виборів, що є передумовою політичної нестабільності.

Дослідженню інституту виборів, виборчому процесу та типам виборчих систем присвячено чимало наукових праць та практичних розробок як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, серед українських науковців та практиків варто назвати праці М. Ставнійчук, Ю. Ключковського, П. Шляхтуна, Г. Щедрової, С. Конончук, О. Рибак, Д. Гайдай, О. Совгирі, М. Афанасьєвої, Г. Малкіної, В. Погорілка, В. Бебика.

Серед зарубіжних дослідників варто назвати праці М. Дюверже, Д. Кирпатріка, А. Лейпхарта, М. Уоллерстайна, Й. Шумпетера, С. Хангтінгтона.

Метою статті є дослідження інституту виборів та типів виборчих систем для визначення найбільш оптимальної виборчої системи, що дозволяє забезпечити політичну стабільність і політичну безпеку України в умовах гібридної війни з Російською Федерацією.

У 2019 році в Україні відбудуться президентські та парламентські вибори, які стануть лакмусовим папірцем щодо визначення рівня фактичної незалежності України від впливу Російської Федерації на виборчий процес. На думку політичного аналітика О. Рибачука, парламентська кампанія осені 2019 р. є ключовою ставкою В. Путіна у процесі здійснення визначного впливу на формування державних органів та просування своїх політичних агентів в Україні: “Саме на вибори до Верховної Ради Кремль кине свої ресурси, щоби ще на етапі кампанії показати світу, що українська демократія не відбулася, і за підсумками виборів отримати той склад парламенту, який зможе лише плодити кризи” [1].

Вибори як інститут конституційного права є сукупністю правових норм, які регулюють процес обрання кандидатів до представницьких органів і на виборні посади [2, с. 52]. Нормативно-правова регламентація проведення виборів в Україні здійснюється відповідно до Конституції України, законів України: “Про вибори народних депутатів України”, “Про вибори Президента України”, “Про місцеві вибори”; “Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей”.

Відповідно до висновків міжнародних спостережних місій (включно з місією Бюро з демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ), в Україні з 2014 р. склалися достатні умови для проведення політичних виборів, що відповідають принципам вільної конкуренції. Водночас в українському політикумі триває дискусія щодо зміни виборчої системи [3]. В історії державного розвитку України як незалежної, демократичної держави застосовувалися різні види виборчих систем. З 1991 року на загальнодержавних та місцевих виборах використовувались різні типи виборчих систем. Усі президентські та парламентські вибори 1990 та 1994 рр. проводились за мажоритарною виборчою системою абсолютної більшості. На виборах народних депутатів 1998, 2002, 2012 та 2014 рр. застосовувалась змішана виборча система, за якою половина складу парламенту обиралась за мажоритарною системою відносної більшості, а друга половина – за пропорційною виборчою системою із закритими списками та голосуванням у єдиному багатомандатному окрузі. На парламентських виборах 2006 та 2007 рр. застосовувалась пропорційна

виборча система з голосуванням за закриті партійні списки у єдиному багатомандатному виборчому окрузі. Різноманітні виборчі системи використовувались і на місцевих виборах: мажоритарна система відносної та абсолютної більшості з голосуванням в одномандатних та багатомандатних округах (місцеві вибори 2006 р., вибори міських голів в окремих містах 2015 р.); змішана виборча система (2010), пропорційна виборча система, за якою проводилися парламентські вибори 2006 та 2007 рр. [4, с. 1].

Відповідно до чинного законодавства вибори Президента України здійснюються за мажоритарною системою абсолютної більшості. Конституція України визначає, що Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років (ст. 103). Вибори народних депутатів проводяться на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування за змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою. Конституційний склад Верховної Ради України – чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років (ст. 76 Конституції України). Вибори в парламент України проводяться за лінійним змішуванням – із 450 депутатів 225 обираються за списками кандидатів у депутати від політичних партій, блоків партій у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі на основі пропорційного представництва, інші 225 – в одномандатних виборчих округах за мажоритарною системою відносної більшості [5].

Вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (до окупації півострова), обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів, відповідно до Закону України “Про місцеві вибори” від 14 липня 2015 р., відбувалися за такими типами виборчих систем: депутати сільських, селищних рад – за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатному виборчому окрузі; депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад – за пропорційною виборчою системою (вибори в багатомандатному виборчому окрузі, що збігається з територією Автономної Республіки Крим, відповідної області, району, міста, району в місті, за виборчими списками місцевих організацій партій (блоків) з одночасним висуненням кандидатів у територіальних округах, на які поділяється багатомандатний округ).

Наявна відмінність у системі виборів міського голови, залежно від кількості виборців, які там проживають. Зокрема, вибори міського голови у містах, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою, ніж 90 тисяч, здійснюється за мажоритарною системою абсолютної більшості; а вибори міського голови у містах, кількість виборців у яких є меншою, ніж 90 тисяч – за мажоритарною системою відносної більшості. Вибори сільського, селищного голови, сільського старости – за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі [6].

Кожна з виборчих систем має свої позитивні риси та недоліки. Зокрема, до переваг мажоритарної виборчої системи належать: наявність постійного зв'язку між кандидатом і виборцями округу; виборці голосують за конкретну людину, яку можуть оцінити та у випадку перемоги підтримають більшість виборців; простота у підрахунку голосів; до парламенту потрапляють лише великі політичні партії, що, своєю чергою, сприяє стабільності парламентських коаліцій і урядів; наявність у кандидата значної свободи у діях, оскільки він завдячує своїм обранням виборцям

округу, а не партійному керівництву; можливість контролю за діяльністю депутата, персональна відповідальність перед виборцями. Серед недоліків мажоритарної виборчої системи можна виділити: суттєву розбіжність між кількістю отриманих голосів та кількістю депутатських мандатів, тобто викривлення результатів голосування; неврахування голосів значної кількості виборців; велику можливість для здійснення тиску на виборців, маніпуляцій та фальсифікацій; перешкоджання розвитку малих і середніх партій.

Переваги пропорційної виборчої системи полягають у тому, що голоси виборців розподіляються пропорційно, мінімізується їх утрата; враховуються інтереси різних суспільних груп; відбувається сприяння розвитку партійної системи та партійної ідеології; є менше можливостей для фальсифікацій результатів волевиявлення громадян. Недоліки пропорційної виборчої системи: виборці голосують не за конкретних людей, а за партійний список, у якому можуть виявитися прізвища невідомих, некомпетентних, непопулярних політиків; відсутність тісного зв'язку, контактів між депутатами і виборцями; доволі складна система підрахунку голосів; до парламенту потрапляє багато політичних сил, що ускладнює процедуру формування парламентської більшості та часто робить уряд у країні нестабільним; відсутність персональної відповідальності депутата перед виборцями за свої дії; обмеження свободи дій депутата, його залежність від партійного керівництва, якому він завдячує своїм обранням.

Змішана виборча система – процедура проведення виборів, яка охоплює елементи як мажоритарної, так і пропорційної виборчих систем. Цю виборчу систему застосовують зазвичай у тих державах, де триває пошук і становлення виборчої системи або необхідно досягти компромісу між принципом представництва у парламенті різних політичних сил та стабільністю сформованого ними уряду [3, с. 56–57].

У посланні Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році” рекомендовано змінити наявний вид виборчої системи зі змішаного (пропорційно-мажоритарного) до пропорційного за відкритими територіальними списками до Верховної Ради України. Адже очевидно, що відкриті регіональні списки, порівнюючи зі змішаною системою, створюють низку перепон для втручання Росії [5, с. 558]. Водночас П.О. Порошенко наголосив на можливих загрозах вільному та демократичному волевиявленню громадян: спробах фальсифікації виборів; зловживанні законодавством; підкупі виборців та інших способах викривлення волі виборців; порушенні правил агітації (вчинення відповідних дій після відведеного законом терміну або на території виборчих дільниць); підміні змістовних політичних дебатів змаганням політичної реклами [5, с. 557]. Вважаємо, що порушення виборчого законодавства під час виборчого процесу становить загрозу політичній та національній безпеці нашої держави. Порядок, спосіб, нормативна регламентація виборчого процесу має здійснюватися відповідно до демократичних процедур, закріплених чинним законодавством.

Використання адміністративного ресурсу при проведенні виборів та інших авторитарних засобів також становлять безпосередню загрозу політичній безпеці держави. Під політичною безпекою, на нашу думку, слід розуміти рівень захищеності національних інтересів у політичній сфері. Забезпечення політичної безпеки передбачає такий стан правових норм і відповідних інститутів безпеки, що гарантують захист суверенітету (держави, народу, нації), територіальної цілісності та конституційного ладу держави, тобто можливість нації та створених нею

соціальних інститутів здійснювати незалежну внутрішню і зовнішню політику. Сутність політичної безпеки полягає у наявності стійкого політичного суверенітету в межах міждержавних відносин і політичної стабільності суспільства, яка досягається формуванням стійкої політичної системи.

Чинний в Україні закон, за яким проводяться вибори до Верховної Ради України, О. Рибачук називає “гібридним” та таким, що містить потенційну загрозу для політичної та національної безпеки, тому що дозволяє скористатися вадами мажоритарної системи і закритими списками пропорційної системи: “Достатньо розкрутити за російські гроші на телебаченні кілька партій, які сукупно зберуть 17–20 % голосів, і провести 50–60 прокремлівських депутатів по округах на Півдні й Сході”. До інших небезпек “гібридного закону” можна віднести “чорний кеш”, який легко завезти з Росії. Зважаючи на велику кількість самовисуванців і кандидатів узагалі, які будуть обиратися за мажоритарною виборчою системою, значно важче відстежити походження готівки, ніж за пропорційної системи [1].

Прихильники зміни виборчої системи в Україні вказують на недоліки нинішньої (змішаної) системи: диктат партійних лідерів у формуванні закритих списків у пропорційній частині системи і роздробленість політичної структури парламенту та схильність до корупційних змов при прийнятті законів чи формуванні державного бюджету – у мажоритарній частині. Тому значна частина фахівців і представників громадянського суспільства підтримує перехід до пропорційної виборчої системи з відкритими списками – коли виборці голосують за партійні списки й можуть віддавати перевагу конкретним кандидатам. Підтвердженням цьому є результати соціологічного опитування, яке було проведено у вересні 2017 р. Українським центром економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова. На запитання: “Яку систему виборів до Верховної Ради Ви вважаєте найкращою для України?” 34,5 % опитаних назвали пропорційну систему з відкритими партійними списками (виборці голосують за ту чи іншу партію, а також позначають найбільш прийнятних для себе кандидатів від цієї партії; місце у списку кандидата від партії залежить від того, скільки виборців проголосувало за нього); 17,2 % опитаних назвали змішану систему з закритими списками – як це є зараз (частина депутатів обирається за закритими списками, коли партії самі визначають порядок кандидатів у списках, а частина – у мажоритарних округах); 16,1 % опитаних визначили мажоритарну систему (всі депутати обираються за мажоритарними округами без голосування за списки партій); 5,2 % громадян визначили пропорційну систему з закритими партійними списками (партії ухвалюють списки кандидатів і визначають їх порядок у списку, а виборці голосують за список тієї чи іншої партії); 23,6 % респондентів не змогли відповісти на питання; 3,4 % відповідей було зазначено як “інше” [7]. Таким чином, більшість опитаних обрали пропорційну систему з відкритими партійними списками як найкращий варіант для України.

На думку науковців Національного інституту стратегічних досліджень, вибори за партійними списками забезпечують краще врахування в процесі виборів політичних уподобань суспільства, сприяють його політичній структуризації. Також відкритість списків сприяє демократизації внутрішньопартійного життя і збільшує вплив на партії як виборців у цілому, так і партійного загалу зокрема. Така система застосовується на парламентських виборах у 21 із 28 країн Євросоюзу [8].

Додатковими перевагами пропорційної системи з відкритими партійними списками є надання виборцю додаткових можливостей впливу на формування органів влади, що підвищує довіру до виборів як таких, до органів влади й до політичної системи загалом; зростання політичної відповідальності партій, більшої

прогнозованості та послідовності у плануванні та виконанні виборчих програм; підвищення якості законотворчого процесу й більш системної діяльності уряду. Результатом виборів за пропорційною системою з відкритими списками має стати також партійно-фракційне структурування парламенту.

Водночас очікування від запровадження пропорційної системи з відкритими списками не повинні бути завищеними. Деякі наслідки її запровадження можуть бути суперечливими. Зокрема, перехід до такої виборчої системи може призвести до надмірного посилення місцевих бізнес-політичних еліт, оскільки політичні партії будуть зацікавлені в рекрутуванні до своїх лав впливових регіональних діячів. Потенційними загрозами політичній безпеці держави є відродження політичних сил, які орієнтовані на іноземні держави і використовують своє перебування в парламенті для просування ініціатив із запровадження “територіальних автономій” та “федералізації”, підтримки рухів, спрямованих на відокремлення від держави [3].

На наше переконання, застосування пропорційної виборчої системи з відкритими списками під час виборів до парламенту України є доцільним та достатньо аргументованим так само, як і на місцевих виборах до обласних, районних, міських, районних у містах рад та до Верховної Ради Автономної Республіки Крим після деокупації півострова. Відкриті партійні списки та можливість виборців голосувати не лише за конкретну політичну силу, а й за можливість визначити місце кандидата у партійному списку, сприятиме більш свідомому та відповідальному відношенню до процесу.

Отже, інститут виборів відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні політичної стабільності та політичної безпеки держави. У зв'язку з цим необхідно забезпечити досконалість та демократизм самих виборів, оскільки вибори є механізмом формування більшості інших політичних інститутів. Вважаємо, що вибори є не лише легітимним засобом формування органів державної влади, реалізацією принципу народного суверенітету, закріпленого в Конституції України, а й потенційною загрозою державному та суспільному ладу у випадку порушень процедури та принципів їх проведення.

Виборча практика України показала недоліки кожної з апробованих виборчих систем. Так, застосування мажоритарної виборчої системи може призвести до фальсифікацій, використання брудних виборчих технологій таких, як підкуп виборців, застосування адміністративного ресурсу. Пропорційна виборча система потенційно несе ризики наявності у партійних списках некомпетентних осіб; можливі також фальсифікації результатів через складну систему підрахунку голосів; покупка місць у партійних списках тощо. Якщо залишиться змішана виборча система, то вона не лише об'єднує недоліки мажоритарної і пропорційної виборчих систем, а й створює складнощі щодо порозуміння в парламенті між депутатами, обраними різним способом.

На жаль, жодна із виборчих систем не є досконалою та здатною вирішити наявні в Україні проблеми. Виборчий механізм повинен бути заснований на загальному рівному і прямому виборчому праві при таємному голосуванні. До органів державної та місцевої влади мають обиратися найбільш професійні, чесні та далекоглядні представники. Переходу на нову виборчу систему має передувати широка відкрита дискусія із залученням фахівців як теоретиків, так і практиків; слід урахувати досвід зарубіжних країн та брати до уваги ефективно діючі виборчі системи у співвідношенні з формою державного правління та наявним типом партійної системи. Важлива також громадська позиція виборців, їх рівень

політичної та правової культури, вміння зробити вірний вибір на користь гідного кандидата або політичної сили.

Реформування виборчого законодавства має супроводжуватися посиленням заходів відповідальності за так звані “виборчі злочини” та вдосконаленням системи адміністрування виборів. Зміни до виборчого законодавства повинні забезпечити ефективні механізми протидії цим зловживанням. Важливо також зосередитися на прозорому та адекватному фінансуванні виборчих кампаній, удосконаленні системи встановлення результатів голосування і професійності членів виборчих комісій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Рибачук О.* Зупинити ворога – прибрати мажоритарку. Дзеркало тижня. 2018. Вип. № 36. URL: https://dt.ua/internal/zupiniti-voroga-pribrati-mazhoritarku-289704_.html (дата звернення: 06.10.2018).
2. *Барчук В.Б., Косілова О.І., Радовецька Л.В., Романюк І.О.* Конституційне право України: навч. посіб. для студентів навч.-наук. інституту інформаційної безпеки Національної академії СБ України / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. О.В. Шмоткіна. Київ: Нац. акад. СБУ, 2018. 168 с.
3. Аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році”. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. 1316 с. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL_Oct_02.pdf С. 557–559 (дата звернення: 29.09.2018).
4. *Виборчі системи з відкритими списками: в пошуках оптимальної моделі для України.* Київ: Міжнародна фундація виборчих систем в Україні, 2017. 71 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (дата звернення: 28.06.2018).
6. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 року № 595-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 37-38. Ст. 366. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19> (дата звернення: 29.06.2018).
7. Політична культура та парламентаризм в Україні: сучасний стан та основні проблеми: інформац.-аналіт. матеріали до фак. дискусії 14 груд. 2017 р. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2017_Politychna_kultura.pdf (дата звернення: 16.10.2018).
8. Запровадження виборчої системи з відкритими списками: можливий вплив на політичну систему України. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Yanishevskiy_vidkr_sp-60a2d.pdf (дата звернення: 12.10.2018).

REFERENCES

1. *Rybachuk O.* (2018) Zupynyty voroha – prybraty mazhorytarku. “To Stop Enemy–to Put Away Mazhorytarku”. Mirror of Week 36. URL: https://dt.ua/internal/zupiniti-voroga-pribrati-mazhoritarku-289704_.html (Date of Application: 06.10.2018) [in Ukrainian].
2. *Barchuk V.B., Kosilova O.I., Radovetska L.V. and others* (2018) Konstytutsiine pravo Ukrainy. “Constitutional Law of Ukraine”: manual / editor O.V. Shmotkin. Kyiv. 168 p. [in Ukrainian].
3. *Analitychna dopovid do shchorichnoho poslannia prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy “Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2018 rotsi”.* Kyiv: National Institute of Strategic Studies. 2018. 1316 p., 557–559. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL_Oct_02.pdf (Date of Application: 29.09.2018) [in Ukrainian].
4. *Vyborchi systemy z vidkrytymy spyskamy: v poshukakh optymalnoi modeli dlia Ukrainy.* “Electoral Systems with Open Lists: Searching Optimal Model for Ukraine”. Kyiv. 2017. 71 p. [in Ukrainian].
5. *Constitution of Ukraine. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* 1996. No 30. Art. 141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (Date of Application: 28.06.2018) [in Ukrainian].
6. *About Local Election: Bill of Ukraine dated 14.07.2015 No 595-VIII.* Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2015. No 37–38. Art. 366. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19> (Date of Application: 29.06.2018) [in Ukrainian].
7. *Politychna kultura ta parlamentaryzm v Ukraini: suchasnyi stan ta osnovni problemy: informats.-analit. materialy do fakh. dyskusii 14 hrud. 2017 r.* “Political Culture and Parliamentarism in Ukraine: Modern State and Main Issues”. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2017_Politychna_kultura.pdf. (Date of Application: 16.10.2018) [in Ukrainian].

8. Zaprovdzhennia vyborchoi systemy z vidkrytymy spyskamy: mozhlyvyi vplyv na politychnu systemu Ukrainy. "Implementation of Electoral System with Open Lists: Possible Impact on Political Systems of Ukraine". URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Yanishevskiy_vidkr_sp-60a2d.pdf (Date of Application: 12.10.2018) [in Ukrainian].

UDC 342.413

O.I. Kosilova,

Candidate of Political Sciences, Docent, Associate Professor
of the Chamber of Theory and History of State and Law,
National Academy of Security Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine

THE ELECTION SYSTEM AS AN ELEMENT OF POLITICAL SECURITY: POLITICAL AND LEGAL ASPECTS

The issue of political stability has got the particular importance for modern Ukraine. It is directly related to the election of state authorities. Different types of electoral systems are currently used in Ukraine. The Elections of the President of Ukraine are carried out according to the majoritarian system of absolute majority. Elections of deputies are conducted on the basis of universal, equal, direct suffrage by secret ballot in a mixed (proportional to majority) system.

Elections of deputies of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea (before the occupation of the peninsula), regional, district, city, district in cities, village councils took place in accordance with a proportional electoral system; village, settlement, city mayors under the majority system of relative majority. Each of the electoral systems has its own advantages and disadvantages.

Currently, the law in force in Ukraine is "hybrid" and has a potential threat to political and national security, because it allows us to take advantage of the majoritarian system's deficiencies and closed lists of the proportional system. In the message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On the Internal and External Situation of Ukraine in 2018" it is recommended to proceed to proportional elections to the Verkhovna Rada on open territorial lists. It is obvious that open regional lists, as compared to the mixed system, create a number of obstacles for the Russian Federation to intervene in the electoral process.

The advantages of a proportional system with open party lists are to provide the voter with additional opportunities for influencing the formation of the authorities, which increases confidence in the elections as such, to the authorities and to the political system as a whole; increased political responsibility of parties, more predictable and consistent in the planning and implementation of electoral programs; improving the quality of the lawmaking process and more systematic government activity. The party's fractional structuring of the parliament should also be the result of the election on a proportional system with open lists. In our opinion, the use of a proportional electoral system with open lists during the elections to the Verkhovna Rada of Ukraine is appropriate and sufficiently argued, as well as in local elections in the regional, district, city, district councils and in the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea after de-occupation of the peninsula.

Keywords: political security, national security, democracy, institution of elections, electoral system, political stability, threat to political security.

Отримано 17.10.2018